

INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE
Ministerstva školství,
mládeže a tělovýchovy

PROFIL A MOTIVACE DOBROVOLNÝCH PRACOVNÍKŮ
VĚNUJÍCÍCH SE PRÁCI
S DĚTMI A MLÁDEŽÍ

PROSINEC 2002

Úvodem

SVČ a občanská sdružení se ve své činnosti opírají o řadu spolupracovníků, kteří svými znalostmi a profesními zkušenostmi napomáhají při tvorbě programů a různorodých aktivit, které mají za cíl umožnit dětem a dospívajícím zajímavě a smysluplně trávit volný čas. Institut dětí a mládeže MŠMT při příležitosti konání CVVZ 2002 (celostátní vzájemná výměna zkušeností), která se konala v Praze od 8.11. do 10.11. 2002, realizoval anketu k profilu a motivaci dobrovolných pracovníků věnujících se práci s dětmi a mládeží. Ankety se zúčastnilo 256 pracovníků s dětmi a mládeží. (Zpracování dat proběhlo v programu SPSS, údaje jsou uváděny v procentech).

Přehled výsledků

Tabulka č.1.

Práce s dětmi a mládeží je pro respondenta (škála, kde 1 znamená maximum, 5 znamená minimum):

	1	2	3	4	5
Potěšením	65	32	2	1	0
Možnost, jak realizovat své zájmy	42	41	13	4	0
Možnost vydělat si nějaké peníze	2	3	6	12	77
Možnost být prospěšný ostatním	61	29	8	1	1

Motivace respondentů je převážně pozitivní, jen 5 % udává jako jeden z výrazných motivů peníze (mírně častěji jde o ženy). Pro 97 % dotázaných je práce s dětmi potěšením (zejména pro ženy – o 23 procentních bodů častěji), respektive možnost jak být užitečný ostatním (90 %).

Vysokou míru uspokojení a realizaci svých zájmů udávají vzdělanější respondenti, prospěšnost ostatním udávají zejména respondenti bez maturity. Prospěšnost ostatním a uspokojení nesouvisí s věkem, realizace zájmů je patrná u starších respondentů. Pozitivní motivace je patrnější u respondentů z malých obcí a menších měst.

Dále nás zajímalo, kdo respondenta přivedl k činnosti s dětmi a mládeží. Jednoznačně je to předchozí zkušenost z činností s dětmi a mládeží: členství v oddílu, klubu, oddílový vedoucí, vedoucí tábora (47 % všech odpovědí), dále spolužák, kamarád (19 % všech odpovědí), dále rodiče, sourozenci (18 % všech odpovědí), učitel (6 % všech odpovědí). Zájem o realizaci vlastních zájmů udalo jen 6 %. Po necelých dvou procentech udalo vliv literatury (např. knihy Foglara, Zapletala), dále zájem pomoci mládeži vhodně využívat volný čas, potřebu získat nové kamarády, navázat nová přátelství, ale i vliv vlastních dětí.

Z těchto odpovědí je patrné, že motivace k činnosti s dětmi a mládeží vzniká v procesu sociálního učení. Jde o jedince, kterým se tato činnost zalíbila a umožňuje jim realizovat vlastní zájmy.

Tabulka č.2

S dětmi a mládeží pracuje:

v občanském sdružení	52
v církevní organizaci	0
v SVČ	9
Jinde	39

Většina respondentů pracuje s dětmi a mládeží v občanských sdruženích (zejména muži – o 15 procentních bodů častěji než ženy a vysokoškoláci) a organizacích mimo sdružení a SVČ (jde mírně častěji o ženy a maturanty). Činnosti v SVČ jsou častější pro ženy (12 % žen a 5 % mužů). Podle místa bydliště se v občanských sdruženích angažují spíše obyvatelé z měst od 50 do 100 tisíc obyvatel, kategorie „jinde“ je uváděna zejména v obcích od 2 do 50 tisíc obyvatel.

V občanských sdruženích se angažují spíše starší respondenti (o 13 procentních bodů častěji než ostatní), podobně je tomu i u SVČ, kategorie „jiné“ je charakteristická mladé lidi do 26 let věku.

Tabulka č. 3.

Jak dlouho se věnuje práci s dětmi a mládeží:

méně než rok	2
1- 2 roky	14
3-5 let	30
6 –10 let	28
11 let a více	26

Většina respondentů, kteří se průzkumu zúčastnili, se dětem a mládeží věnuje dlouhodobě. Respondenti, kteří se věnují této činnosti méně než 5 let včetně, jsou častěji ženy (o 24 procentních bodů a dotázaní bez maturity). Nejdélší dobu se této činnosti věnují častěji vysokoškoláci (88 % z nich). Délka činnosti s dětmi a mládeží se pochopitelně zvyšuje s věkem respondentů. Počet let věnovaných práci s dětmi a mládeží se zvyšuje s velikostí obce (kromě měst nad 100 tisíc obyvatel).

Tabulka č. 4

Kolik svého volného času věnuje práci s dětmi a mládeží:

2 -3 hodiny týdně	39
4 -5 hodin týdně	30
6 a více hodin týdně	31

Téměř sedmdesát procent dotázaných se práci s dětmi věnuje až 5 hodin týdně (mírně častěji jde o muže). Šest a více hodin týdně se dětem a mládeží věnují vysokoškoláci (51 %). Nejméně volného času věnuje této činnosti nejmladší část respondentů (do 18 let věku se této činnosti věnuje jen do tří hodin týdně). Počet hodin věnovaných práci s dětmi narůstá s velikostí obce (v obcích do dvou tisíc obyvatel věnuje 2-3 hodiny této činnosti 59 % dotázaných, v největších městech jen 29%).

Tabulka č. 5

Respondent s dětmi a mládeží převážně pracuje v oblasti (až tři odpovědi):

Oblast	
pobyt v přírodě	95
sport a tělovýchova	61
Přírodovědná	35
Estetická	27
Společenských věd	12
Technická	9

Respondenti se nejčastěji věnují pobytům v přírodě a sportovní činností s dětmi a mládeží. Ženy preferují oblast estetických činností a mírně častěji i sport a pobyty v přírodě. Muži preferují technické činnosti. Osoby bez maturity preferují sportovní činnosti a mírně častěji i činnosti spojené s pobytem v přírodě, vysokoškoláci naopak preferují estetické činnosti. Nejmladší respondenti se věnují činnostem v oblasti sportu, osoby ve věku 19 – 26 let přírodovědným aktivitám.

Tabulka č. 6

Oblasti činnosti podle pohlaví, vzdělání a věku:

Oblast činnosti	Pohlaví		Vzdělání			Věk		
	muž	žena	bez maturity	maturita	VŠ	16-18	19-26	27+
pobyt v přírodě	93	97	98	94	94	98	95	93
sport a tělovýchova	57	63	71	60	50	76	56	54
Přírodovědná	34	35	38	33	34	30	39	32
Estetická	11	40	17	29	34	28	26	28
Společenských věd	11	14	7	17	10	6	18	9
Technická	14	4	7	10	10	7	10	9

Technickým, tělovýchovným činnostem se věnují respondenti z měst od 50 do 100 tisíc obyvatel.

Tabulka č. 7

Připravenost pro práci s dětmi a mládeží (škála 1-5):

	1	2	3	4	5
Pedagogika a psychologie	11	42	36	10	1
Organizace činnosti kroužku	25	46	22	4	3
Odborná specializace	21	35	24	12	8

Celkově se cítí lépe připraveni muži a vysokoškoláci a osoby starší dvaceti sedmi let.

Tabulka č. 8

Připravenost podle pohlaví, vzdělání a věku (sloučeny první dva stupně škály):

Připravenost	Pohlaví		Vzdělání			Věk		
	muž	žena	bez maturity	maturita	VŠ	16-18	19-26	27+
Pedagogika a psychologie	57	50	39	55	68	38	55	63
Organizace činnosti kroužku	74	68	43	72	86	57	64	77
Odborná specializace	69	44	25	61	78	20	74	77

Připravenost klesá s velikostí obce (města).

Tabulka č. 9

Své znalosti a zkušenosti si respondent dále rozšiřuje (až 3 odpovědi): :

četbou odborné literatury	66
kurzy a školeními pořádanými vlastní organizací	62
kurzy a školeními pořádanými jinou než nevlastní organizací	61
Konzultacemi	39
Jinak	14
Nerozšiřuje si	2

Poznámka: jinak – především studiem na VŠ (48 %), na odborných soustředěních pracovníků pracujících s dětmi a mládeží (24 %), praxí (16 %), z Internetu (12 %).

Respondenti se vzdělávají především četbou odborné literatury a kurzy pořádanými různými organizacemi. Různé druhy vzdělávání využívají spíše ženy, vzdělanější a starší osoby. Konzultace pak využívají osoby mladší, které nemají maturitu (jde tedy pravděpodobně o studenty).

Tabulka č. 10

Další vzdělávání podle pohlaví, vzdělání a věku :

Vzdělávání	Pohlaví		Vzdělání			Věk		
	muž	žena	bez maturity	maturita	VŠ	16-18	19-26	27+
četba	61	71	57	70	70	61	68	68
kurzy - vlastní	57	67	52	70	56	52	72	53
kurzy – nevlastní	55	66	50	67	60	52	67	60
Konzultace	43	35	48	37	36	54	31	42
Jinak	13	13	7	12	22	9	14	16

Kurzy a četbu dále využívají respondenti spíše z obcí a měst nad 50 000 obyvatel, četbu naopak dotazovaní z obcí a měst do 50 000 obyvatel.

Tabulka č. 11

Způsob realizace dalšího vzdělávání :

v osobním volnu	90
četbou odborné literatury	66
za finanční spoluúčasti	50
jen pokud by bylo bezplatné	13
jen v případě uvolnění z práce (např.refundace mezd apod.)	4
nechce se dále vzdělávat	1

Respondenti jsou dalšímu vzdělávání ochotni obětovat své osobní volno (90 %) i finanční prostředky.

Osobní volno jsou častěji ochotni obětovat vysokoškoláci a nejmladší věková skupina. Finanční spoluúčast připouští nejčastěji lidé s maturitou ale i nejmladší věková skupina.

Tabulka č. 12

Způsob realizace dalšího vzdělávání podle pohlaví, vzdělání a věku :

	Pohlaví		Vzdělání			Věk		
	muž	žena	bez maturity	s maturitou	VŠ	16-18	19-26	27+
Četba	66	66	65	66	67	66	65	67
osobní volno	90	90	86	89	96	93	91	84
uvolnění z práce	5	4	5	4	4	0	5	7
finanční spoluúčast	51	49	43	56	44	41	53	53
jen bezplatné	14	12	12	10	20	11	11	19

Finanční spoluúčast připouštějí častěji obyvatelé největších měst.

Tabulka č. 13

Důvod nezájmu o další vzdělávání (maximálně 3 odpovědi):

nedostatek volného času	5
nedostatek peněz	4
osobní důvody (rodinné apod.)	3
jiné (studují, končí studia)	1

Vzhledem k nízkému podílu respondentů korelační analýza postrádá opodstatněnosti, ale je pochopitelné, že na nedostatek času a peněz si stěžují častěji ženy a respondenti z nejmenších obcí.

Tabulka č. 14

Zkušenost s prací s některou ze skupin mládeže (maximálně 3 odpovědi):

Sociálně znevýhodněná mládež	31
Talentovaná mládež	14
Nezaměstnaná mládež	12
Handicapovaná mládež	12
Mládež z národnostních menšin	12
Nemá zájem s těmito skupinami mládeže pracovat	8
Jiný názor	22

Respondenti mají největší zkušenost se sociálně znevýhodněnou mládeží (31 %), zkušenostmi s ostatními skupinami udává po osmině dotázaných. Vysoký podíl odpovědí „jiné“ je dán tím, že respondenti většinou uvádí, že pracují s běžnou mládeží, že tedy mezi jejich klienty taková mládež není.

Muži častěji pracují s nezaměstnanou mládeží, ale ti zase nemají zájem s různými skupinami mládeže pracovat, ženy pracují se sociálně znevýhodněnými a handicapovanými. Mladí lidé bez

maturity častěji pracují s nezaměstnanou mládeží, respondenti s maturitou pracují častěji se sociálně a zdravotně handicapovanými, s talentovanou mládeží pracují vzdělanější respondenti.

Tabulka č. 15

Zkušenost s prací s některou ze skupin mládeže podle pohlaví, vzdělání a věku:

	Pohlaví		Vzdělání			Věk		
	muž	žena	bez maturity	maturita	VŠ	16-18	19-26	27+
Nezaměstnaní	16	9	12	15	6	19	11	9
Sociálně znevýhodnění	28	34	22	37	26	19	33	37
Handicapovaní	9	15	3	18	8	2	20	5
Talentovaní	14	14	5	17	18	9	18	12
Menšiny	14	11	16	14	6	9	14	12
Nemám zájem	11	4	5	9	8	6	9	7
Jiný názor	21	24	33	17	20	30	23	14

S výše zmíněnými skupinami nejčastěji pracují dotazovaní z měst od 50 do 100 tisíc obyvatel (s nezaměstnanými 23 %, se sociálně znevýhodněnými 52 %, s handicapovanými 19 %, s mládeží z národnostních menšin 29 %, nejmenší zájem mají respondenti z největších měst - 13 % nemá zájem.

Tabulka č. 16

Postoj zaměstnavatele k dobrovolné práci respondenta:

Vstřícnost při mimořádném uvolňování ze zaměstnání	28	41
Neklade překážky, ale také není vstřícný	38	54
Klade překážky	4	5
Jiný	30	X

Poznámka: kategorie „jiné“ – ve většině případů jde o studenty a osoby z různých důvodů nepracující.

Odhlédneme-li od kategorie „jiný postoj“ (tedy těch, kteří se nemusí domlouvat se zaměstnavatelem), pak dvě pětiny respondentů nemá žádné problémy se zaměstnavatelem, 54 % si vcelku nestěžuje a jen 5 % má problémy při mimořádném uvolňování ze zaměstnání.

Vstřícnost (ale i problémy) udávají spíše muži, pracovníci bez maturity a do věku 18 let (viz i výše zmíněná kategorie „jiné“).

Tabulka č. 17

Postoj zaměstnavatele k dobrovolné práci respondenta podle pohlaví, vzdělání a věku :

	Pohlaví		Vzdělání			Věk		
	muž	žena	bez maturity	maturita	VŠ	16-18	19-26	27+
Vstřícnost	33	25	37	25	29	44	23	28
Neklade překážky	39	36	28	43	38	26	41	37
Klade překážky	7	1	6	4	2	4	3	4
Jiný	21	38	29	28	31	26	34	30

Nejvíce vstřícní jsou zaměstnavatelé respondentů z obcí od 50 do 100 tisíc obyvatel, na překážky si stěžují častěji dotazovaní z obcí do 2000 obyvatelů.

Shrnutí

Motivace respondentů k práci s dětmi a mládeží je pozitivní. Pro 97 % dotázaných je práce s dětmi potěšením a možností být užitečným ostatním (90 %). Respondenti se k této činnosti dostávají nejčastěji přes osobní zkušenost v mládí.

Většina respondentů, kteří se průzkumu zúčastnili, se dětem a mládeží věnuje dlouhodobě. Nejčastěji a nejdelší dobu se této činnosti věnují osoby s vysokoškolským vzděláním.

Téměř sedmdesát procent dotázaných se práci s dětmi věnuje až 5 hodin týdně (mírně častěji jde o muže). Šest a více hodin týdně se dětem a mládeží věnují vysokoškoláci. Nejméně volného času věnuje této činnosti nejmladší část respondentů.

Respondenti se dětem a mládeží nejčastěji věnují při pobytech v přírodě a sportovní činnosti, ženy preferují oblast estetických činností a mírně častěji i sport a pobyty v přírodě. Muži preferují technické činnosti.

V oblasti pedagogiky a psychologie se cítí dobře připraveno 53 % respondentů, v oblasti vedení kroužku (71 %), v oblasti odborné specializace se cítí připraveno 56 % dotázaných.

Respondenti se vzdělávají především četbou odborné literatury (66 %) a kurzy pořádanými různými organizacemi (více než 60 % dotázaných).

Za kladný poznatek lze považovat skutečnost, že respondenti jsou dalšímu vzdělávání ochotni obětovat své osobní volno (90 %) i finanční prostředky. Osobní volno jsou častěji ochotni obětovat vysokoškoláci a nejmladší věková skupina. Finanční spoluúčast připouští nejčastěji lidé s maturitou, ale i nejmladší věková skupina.

Většina respondentů se zabývá neproblémovou mládeží (respondenti většinou uvádí, že pracují s běžnou mládeží, že tedy mezi jejich klienty taková mládež není). Respondenti mají největší zkušenost se sociálně znevýhodněnou mládeží (31 %), zkušenosti s ostatními skupinami udává po osmině dotázaných.

Dvě pětiny respondentů nemá žádné problémy se zaměstnavatelem, 54 % si vcelku nestěžuje a jen 5 % má problémy při mimořádném uvolňování ze zaměstnání.

Popis výběrového souboru

Soubor respondentů (N=226) je tvořen ze 47 % muži, většinou do 26 let věku, většina má maturitu nebo vyšší vzdělání, zhruba polovina žije ve městech nad 100 tisíc obyvatel.

Věk respondentů

16 – 18 let	24
19 – 26 let	50
27 –35 let	15
36 let a více	11

Nejvyšší dosažené vzdělání

Základní	20
střední bez maturity	6
střední s maturitou	52
vyšší odborné	5
Vysokoškolské	17

Velikost obce, kde respondent žije

do 2 000 obyvatel	11
do 50 000 obyvatel	38
do 100 000 obyvatel	14
nad 100 000 obyvatel	37

Průzkum IDM MŠMT - 2002

Vážení přátelé,

prosíme Vás o vyplnění ankety, která má podchytit profil a motivaci dobrovolných pracovníků věnujících se práci s dětmi a mládeží .

1. Práce s dětmi a mládeží je pro Vás (pokuste se své odpovědi v každém řádku označkovat jako ve škole –1 = velmi dobrá, 5 = nedostatečná):

Potěšením	1	2	3	4	5
Možností, jak realizovat své zájmy	1	2	3	4	5
Možností vydělat si nějaké peníze	1	2	3	4	5
Možností být prospěšný ostatním	1	2	3	4	5

2.Kdo Vás přivedl k této činnosti, prosíme, napište:

.....

3. S dětmi a mládeží pracujete (prosíme, zakroužkujte jedno číslo odpovědi):

V občanském sdružení	v církevním zařízení	v SVČ	jinde
1	2	3	4

4. Jak dlouho se věnujete práci s dětmi a mládeží (prosíme, zakroužkujte číslo odpovědi):

Méně než rok	1- 2 roky	3-5 let	6 –10 let	11 let a více
1	2	3	4	5

5. Kolik svého volného času věnujete práci s dětmi a mládeží (prosíme, zakroužkujte číslo odpovědi):

2 -3 hodiny týdně	4 -5 hodin týdně	6 a více hodin týdně
1	2	3

6. S dětmi a mládeží převážně pracujete v oblasti (prosíme, zakroužkujte maximálně 3 čísla odpovědí) :

Estetické	Technické	sportu a tělových.	společenských věd	přírodovědné	pobyt v přírodě
1	2	3	4	5	6

7. Jedním z předpokladů úspěchu v práci s dětmi je i pedagogická připravenost. Pokuste se svou připravenost v jednotlivých oblastech v každém řádku označkovat jako ve škole - 1 = velmi dobrá, 5 = nedostatečná.

Pedagogika a psychologie	1	2	3	4	5
Organizace činnosti kroužku	1	2	3	4	5
Odborná specializace	1	2	3	4	5

8. Své znalosti a zkušenosti si dále rozšiřujete(prosíme, zakroužkujte maximálně 3 čísla odpovědí):

Kurzy a školeními pořádanými vlastní organizací	Kurzy a školeními pořádanými Jinou organizací	Četbou odborné literatury	Konzultacemi	nerozšiřuji si	jinak
1	2	3	4	5	6

Pokud jste odpověděli jinak, prosíme, napište jak:.....
 .....

9. Své další vzdělávání byste byl(a) ochoten(a) realizovat (zakroužkujte maximálně 2 čísla odpovědí):

Ve svém osobním volnu	Jen v případě uvolnění z práce (např.refundace mezd apod.)	za své finanční spoluúčasti	jen pokud by bylo bezplatné	nechcete se dále vzdělávat
1	2	3	4	5

10. Pokud si nechcete své znalosti dále rozšiřovat, zakroužkujte, prosíme, důvod Vašeho nezájmu (zakroužkujte maximálně 3 čísla odpovědí):

Nedostatek volného času	nepocítuji nutnost	nemám na to peníze	osobní (rodinné apod.)	jiný
1	2	3	4	5

Pokud jste odpověděli jiný, prosíme, napište jaký::.....

11. Pracoval jste již či pracujete s některou z uvedených skupin mládeže (zakroužkujte, prosíme, maximálně 3 čísla odpovědí):

Nezaměstnaná mládež	Sociálně znevýhodněná mládež	Handicapovaná mládež	talentovaná mládež	mládež z národnostních menšin	nemám zájem s uvedenou skupinou mládeže pracovat	jiná
1	2	3	4	5	6	7

Pokud jste odpověděli jiná, prosíme, napište jaká::.....

12. Jaký je postoj zaměstnavatele k Vaší dobrovolné práci (prosíme, zakroužkujte 1 číslo odpovědi):

vstřícnost při mimořádném uvolňování ze zaměstnání	Neklade překážky, ale také není vstřícný	klade překážky ve Vaší činnosti	jiný
1	2	3	4

Pokud jste odpověděli jiný, prosíme, napište jaký::.....

13. Vaše dosažené vzdělání (prosíme, zakroužkujte číslo odpovědi):

Základní	Střední bez maturity	střední s maturitou	vyšší odborné	Vysokoškolské
1	2	3	4	5

14. Pohlaví (prosíme, zakroužkujte číslo odpovědi):

Muž	žena
1	2

15. Kolik je vám let (prosíme, zakroužkujte číslo odpovědi):

16 – 18	19 – 26	27 -35	35 a více
1	2	3	4

16. Velikost obce, kde žijete (prosíme, zakroužkujte číslo odpovědi):

do 2 000 obyvatel	do 50 000 obyvatel	do 100 000 obyvatel	nad 100 000 obyvatel
1	2	3	4

Za laskavé vyplnění dotazníku Vám děkuje kolektiv pracovníků odd. výzkumů IDM MŠMT.

INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE
Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

SÁMOVA 3
101 00 PRAHA 10
Czech Republic
tel./fax: ++420/ 271 746 615

E-MAIL: SEKRETARIAT @ IDM-MSMT.CZ

WWW.IDM-MSMT.CZ

